

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність теми дослідження:

На формування державної позиції у сучасних умовах важливу роль відіграє саме українська нація та її ставлення до тих подій, які відбуваються у країні [5]. Проблема формування сучасної української нації є досить актуальною з точки зору історико-теоретичні і правових аспектів. За останні роки весь світ побачив патріотичні прояви української нації і боротьбу за свободу, тому ця тема потребує уваги.

Мета статті: проаналізувати сучасний стан української нації, процеси формування та консолідації нації в єдності економічного розвитку країни, змін у соціальній структурі, функціонування та відображення мови як консолідуючого фактора, національної ідеї - основи державотворення, етнонаціональної свідомості - передумови формування та консолідації нації. [5]

Багатозначність поняття нації - полісемантичне поняття, що застосовується для характеристики великих соціокультурних спільнот індустріальної епохи. «Слово «нація» означає різні речі для різних народів і в різних мовах», - такого висновку дійшла ще 1939 року спеціальна комісія Британської Академії наук на чолі із видатним вченим Едгаром Карром. [6]

Більшість учених до істотних ознак нації, як правило, «відносять спільність території, мови, культури, економічних зв'язків, психологічних особливостей, само ідентифікаційних характеристик тощо» [7, с. 396].

Існують два основні значення терміна :

1) Політична спільнота громадян певної держави – політична нація (нація - держава) – це сукупність політично суб'єктивних громадян.

2) Етнічна спільнота – спільнота, яка має спільне історичне походження, з єдиною мовою і самосвідомістю, власною державністю або прагненням до її створення. [5]

Сформувати конкретне визначення «нації» не можливо. Цілком очевидно, що «універсальне» визначення нації як людської спільноти, якщо воно претендує на повну змістовність, має містити як мінімум мовні, культурні, територіальні, економічні, соціальні, соціально-психологічні й політичні характеристики. Проте жодна з цих характеристик не може претендувати на перевагу [3, с. 40].

Народ або етнос – це історично сформована людська спільнота, яка відрізняється від сусідів окремою власною територією (батьківщиною), культурою, мовою, психічним складом та свідомістю. Народ, що історично дозрів до створення власної держави, називають нацією. Отже, нація - це вища форма розвитку етносу. В сучасному світі народ може існувати лише у формі нації, тобто у власній державі. Єдиною альтернативою може бути колоніальний статус в іншій державі, що незворотно веде до асиміляції і смерті бездержавного етносу. Люди об'єднуються в націю і для внутрішніх завдань – в першу чергу, для створення держави, для модерування протилежних інтересів всередині цієї спільноти (наприклад, класових конфліктів), для ефективного розподілу ресурсів [2]. Тож можна сказати, що формування української нації є не самоціллю, а засобом для формування повноцінної держави. [1]

Українська нація не присутня в Конституції України як основна державотворча нація в Україні (ст. 5), і, очевидно, українська нація вважається лише часткою «народу України». Тож, проблемою номер один у **формуванні української нації** є юридичне закріплення національної ідентифікації.

Перетворення етносу в націю відбувається шляхом зростання і поглиблення його самосвідомості. Пасивна етнічна самосвідомість розвивається в активну національну. Етнічна свідомість, опираючись на консервативний механізм традиції, забезпечує збереження і передачу з покоління в покоління етновизначальних рис матеріальної та духовної культури, мови, ментальності тощо. Етнос на відміну від нації не усвідомлює свою єдність в межах власної етнічної території, має несформовані національні інтереси, а тому нездатний створити незалежну національну державу. Тому для побудови і формації нації необхідний певний ряд спільних характеристик, що стосуються як індивідуальних її членів так і всієї нації. Такі характеристики мають нести в собі як об'єднуючу функцію – спільнота людей, що не має між собою нічого спільного не може бути нацією, так і відокремлюючи – що відрізняє дану націю від сусідніх. Будь-яка з таких характеристик може стати предметом дискусій, однак заперечення існування визначальних чинників містить в собі заперечення існування окремих націй. Перетворення етносу в націю відбувається тоді, коли виникає потреба в більш тісній консолідації народу: задля розвитку економіки і культури в нових умовах, щоб встояти перед загрозою зовнішнього вторгнення чи економічного підпорядкування, або й заради досягнення власних експансіоністських цілей. [1]

За словами Романа Шпорлюка, деякі народи Центральної і Східної Європи пройшли ці фази за порівняно короткий час і створили свої держави. У інших, наприклад в українців, через несприятливі зовнішні умови і деякі внутрішні проблеми, процес культурної і політичної консолідації та здобуття незалежності неодноразово зривався. І навіть зараз, коли Україна вже здобула свою державність, завдання другої фази становлення нації не повністю виконані. Є, однак, усі підстави сподіватися, що етнос, котрий витримав такі розриви поступовості у своєму розвитку і зберіг усе-таки свою культурну ідентичність та прагнення стати незалежним суб'єктом світового політичного процесу, зможе врешті самоствердитися як нація в усіх аспектах [4].

Формування сучасної української нації можливе лише тоді, коли народ визнає одне одного як таких, що належать до однієї нації. Саме завдяки такому відношенню народ перетворюється на націю і відокремлюється від усіх хто до неї не належить. Важливу роль у цьому аспекті відіграє довіра у середині суспільства. Аналізуючи результати моніторингу українського суспільства, можна дійти висновку, що він надзвичайно низький. Проблема довіри в Україні – це ще одна з причин нестабільного формування сучасної нації. Але все ж таки довіри українських громадян один до одного, довіра «до людей, а не до інституцій» дає підстави для констатації факту, що українська нація має ту необхідну умову існування, тобто визначення один одного як приналежного до української нації [8].

В наш час відбувається трансформація українського етносу в модерну націю. Підтвердженням цього є швидке будівництво України. Передумовою цього є глобальне поширення національної ідеї серед українців.

Національна ідея – це внутрішня форма нації. [9]

Національна ідея України дає напрям на розвиток країни, як у сьогоденні, так і на майбутнє. Саме тому її слід поширювати в народ. Національна ідея передбачає не побудову, а розвиток держави.

Висновок:

Єдність української нації – це необхідна умова існування цілої української держави. Нам слід вирішити проблему об'єднання всіх українців незалежно від того, де вони проживають, інакше ми сильно ризикуємо. В історії є безліч прикладів, як це фатально закінчилося для інших народів. Наша держава має всі підстави для повноцінного творення нації, для цього потрібно лиш, щоб кожен визначився щодо неї.

В наш час суспільство не розуміє значення своєї національності. Прийняття себе до певної нації визначає спільні цілі і приведе до правильного функціонування суспільства. Отже, формування української нації є не самоціллю, а засобом для формування цілої держави.

Національна визначеність допоможе встановити пріоритети і сформувати національний характер кожного з нас. Наша єдність допоможе Україні встановлювати та вести власну політику.

Список використаних джерел

1. Гуманітарний вісник ЗДІА, Випуск 38 / Зуєва В. О. , Коляда О. О. - 174 – 183ст.
2. Залізник Л.Л. Від Складивнів до української нації. Матеріали, статті з історії України. – 11 с.
3. Касьянов Г.В. Теорія напівта націоналізму : монографія / П.В. Касьянов. - К. : Либідь. 1999. - 352 с.
4. Колодій А. Рукопис брошури Нація як суб'єкт політики. - Львів: Кальварія, 1997. -55 с.
5. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки, Випуск 2. Том 1. Українська нація та її вплив на формування сучасного українського суспільства / Пильгун Н. В, Вишновецький А. В. - с. 16-19 //
6. Нація: розвиток, поняття та види. / <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17282/>
7. Політологічний енциклопедичний словник За ред. Ю. Шемшученка, В. Бабкіна. В. Ворбатенка. - 2-е вид. Дон. І перероб. - К. : Генеза. 2004. - 735 с.
8. Степаненко В. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: інститути, практики, цінності // Українське суспільство: 10 років незалежності / За ред. В.Ворони. – К.: ІС НАН України, 2001. – С. 169-183.
9. Яцків Я., Бублик С. Розвиток науки в Україні в контексті української національної ідеї / Універсум. – 2002. - №7-8.